

Ìtàn Tí Ó Farapamọ̀ ti Ẹ̀sẹ̀ Kẹ̀rìnlélógójì — Nọmbà Mẹ̀rìnlélógún

Ẹ̀sẹ̀kiẹ̀lì Nọmbà Mára-un-un

Jeff Pippenger
2026-08-10

Nínú ìpínrọ̀ náà láti inú Testimonies, ìdìpọ̀ kàrùn-un, tí a ti ń ronú lé lórí fún àwọn àpilẹ̀kọ̀ mélòó kan báyii; a jẹ́ kí a mọ̀ ìran tẹ̀npilì tí a fi fún Ezekieli, Isaiah àti Johanu:

“Àwọn ẹ̀kọ̀ wọ̀nyí jẹ́ fún ànfààní wa. A nílò láti fi ìgbàgbọ̀ wa lé Ọlórùn lórí, nítorí pé àkókò kan wà níwájú wa gan-an tí yóò dán ọ̀kàn ènìyàn wò. Kristi, lórí Ọ̀kẹ̀ Olifì, tún àwọn ìdájọ̀ ẹ̀rù tí yóò sáájú ìgbàgbọ̀ kejì Rẹ̀ sọ pé: ‘Èyin yóò gbọ̀ nípa ogun àti ọ̀rọ̀ ogun.’ ‘Orílẹ̀-èdè yóò dide sí orílẹ̀-èdè, àti ìjọba sí ìjọba: ebi yóò sì wà, àti àjàkálẹ̀-àrùn, àti ìṣẹ̀lẹ̀ ilẹ̀-rírì, ní ọ̀pọ̀ ibi. Gbogbo nnkan wọ̀nyí ni ìbèrẹ̀ ìrora.’ Bí àwọn àṣotẹ̀lẹ̀ wọ̀nyí tilẹ̀ rí ìmúṣẹ̀ kan ní apá kan nígbà ìparun Jerusalemu, wọn ní ìtúmọ̀ ìṣàkóso tó taara jùlọ̀ sí àwọn ojọ̀ ìkẹyin.”

Ojọ̀ Kẹ̀sàn-án oṣù Av

Tisha B’Av, èyí tí ìtúmọ̀ rẹ̀ ní èdè Heberu jẹ́ “Ojọ̀ Kẹ̀sàn-án oṣù Av,” ni ojọ̀ àwọn Júù tí wọn fi ń ṣe ìrántí ìparun Tẹ̀npilì Kìn-ín-ní nípasẹ̀ àwọn ará Bábílónì ní ọ̀dún 586 sáájú Sànmáni Kristi àti Tẹ̀npilì Kejì nípasẹ̀ Títù ní ọ̀dún 70. Ìparun méjèjì ṣẹ̀lẹ̀ ní ojọ̀ kan náà nínú kàlẹ̀ndà—ojọ̀ kẹ̀sàn-án oṣù Av nínú kàlẹ̀ndà Heberu (èyí tí ó sàbà máa ń bọ̀ sí oṣù Keje tàbí Oṣù Kejo nínú kàlẹ̀ndà Gregorian). Nígbà tí Sister White bá so ìparun Jerusalemu pọ̀ mọ̀ “àkókò tí yóò dán ọ̀kàn àwọn ènìyàn wò” ní àwọn ojọ̀ ìkẹyin, ó ń tọ̀ka sí ìparun méjì tí àwọn méjèjì ń ṣàfihàn òfin Ojọ̀ Àìkú tí ń bọ̀ láipẹ̀.

Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógún nínú Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá dúró fún òfin Ojọ̀ Àìkú náà, ó sì bá ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógójì mu. Nínú Ìsíkíẹ̀lì, ìparun Jerúsálẹ̀mù ní a lò láti ṣàfihàn ìyapa àwọn wúndiá ọ̀lọ̀gbọ̀n àti àwọn aṣiwèrè ní àkókò òfin Ojọ̀ Àìkú. Ìsíkíẹ̀lì jẹ́ èlẹ̀wọ̀n ní Bábílónì nígbà tí a gbé e lọ̀ sí Jerúsálẹ̀mù ní ọ̀nà ìyanu kí ó lè wo ìyapa náà gan-an nínú orí kejọ̀ títí dé kọ̀kànlá.

Ó sì ṣe ní ọ̀dún kẹfà, ní oṣù kẹfà, ní ojọ̀ kàrùn-un oṣù náà, bí mo ti jókòó nínú ilẹ̀ mi, tí àwọn àgbààgbà Juda sì jókòó níwájú mi, pé ọ̀wọ̀ Olúwa Ọlórùn bà lé mi níbẹ̀. Nígbà náà ni mo wò ó, sì kiyèsí i pé, wò ó, ìrísí kan wà bí ìfarahàn iná: láti ìfarahàn ẹgbẹ̀ rẹ̀ lọ̀ sí ìsàlẹ̀, iná; àti láti ẹgbẹ̀ rẹ̀ lọ̀ sí ọ̀kẹ̀, bí ìfarahàn imọ̀lẹ̀, bí àwọ̀ amba. Ó sì na ìrísí ọ̀wọ̀ kan jáde, ó sì fi gba mi ní ọ̀kan lára irun orí mi; ẹ̀mí sì gbé mi sókè láàárín ilẹ̀ ayé àti ọ̀run, ó sì mú mi wá sí Jerusalemu nínú àwọn ìran Ọlórùn, sí ẹ̀nu ọ̀nà ẹ̀nu-bodè inú tí ó dojú kọ̀ àríwá; níbi tí jọkòó ère owú wà, èyí tí ń mú u bínú sí owú. Heseikieli 8:1–3.

Àwọn orí mẹrin, láti méjọ̀ títí dé mọ̀kànlá, jẹ́ àpẹ̀júwe ìyàtọ̀ náà, àti pé Sister White, nígbà tí ó ń ṣàlàyé Ezekiel 9, kò dá ìdánimọ̀ rẹ̀ sí pé ìdidi kan náà ni tí Ìfihàn orí keje nìkan, ṣùgbọ̀n ó tún fi hàn pé Jerusalemu dúró fún ìjọ̀ Laodicea ti Seventh-day Adventist ní àwọn ojọ̀ ìkẹyin.

“Egbé àwọn ẹni tí kò ní ibànújẹ nítorí ipadàsẹyìn ẹmí tiwọn fúnra wọn, tí wọn kò sì sọfọ nítorí ẹsẹ àwọn ẹlòmíràn, ni a ó fí sílẹ láíní ẹdídí Ọlórún. Olúwa paṣẹ fún àwọn iránṣẹ Rẹ, àwọn ọkùnrin tí ohun ìjà ìparun wà ní ọwọ wọn pé: ‘È máa tò ọ lẹyìn já gbogbo ilú náà, kí ẹ sì lu: kí ojú yín má ẹ dá sílẹ, bẹẹ ni kí ẹ má ẹ ṣàánú: pa àgbàlagbà àti ọdọ run pátápátá, àwọn ọmọbinrin, àti àwọn ọmọ kéékèèké, àti àwọn obinrin: sùgbọn ẹ má ẹ sún mó ọkùnrin kankan tí àmì náà wà lára rẹ; kí ẹ sì bèrẹ ní ibi mímọ Mi. Nígba náà ni wọn bèrẹ lódò àwọn àgbà ọkùnrin tí wọn wà níwájú ilé náà.’”

“Níhìn-ín ni a ti rí i pé ijo—ibi mímọ Olúwa—ni ẹni àkókó tí ó kókó ní ifarapa láti inú ikolù ibínú Ọlórún. Àwọn àgbàlagbà, àwọn tí Ọlórún ti fún ní imọlẹ́ nílá tí wọn sì dúró gégé bí alábòójútó àwọn ire tẹmí àwọn èniyàn, wọn ti dá igbẹkẹlẹ́ tí a fí lẹ́ wọn lówọ. Wọn ti gba ipò náà pé kò yẹ kí a máa retí iṣẹ́ iyanu àti ifihàn agbára Ọlórún tí ó ẹ kedere gégé bí ní àwọn ojó isáájú. Àwọn àkókó ti yí padà. Ọrọ́ wònyí n mú àìgbọ́ wọn lágbára, wọn sì n wí pé: Olúwa kí yóò ẹ rere, bẹẹ ni Kí yóò ẹ búburú. Ó kún fún àánú jù láti bẹ àwọn èniyàn Rẹ wò nínú idájó. Báyii ní ‘Àlàáfia àti ààbò’ ẹ di igbe láti ẹnu àwọn èniyàn tí kí yóò tún gbé ohùn wọn sókè bí ipẹ́ láti fí irẹkọjá àwọn èniyàn Ọlórún hàn wọn, àti ẹsẹ́ wọn hàn ilé Jákòbù. Àwọn ajá adití wònyí tí kò fẹ́ gbó ni àwọn náà ni yóò ní irírí ẹsan gbígboyà tó tò láti ọwọ́ Ọlórún tí a ti mú bínú. Àwọn ọkùnrin, àwọn ọmọbinrin, àti àwọn ọmọ kéékèèké, gbogbo wọn ni yóò sẹgbé papọ́.

“Gbogbo ohun iríra tí àwọn olóòótọ́ n kédùn, tí wọn sì n ké nítorí wọn, ni gbogbo ohun tí ojú èniyàn aláipé lè mò; sùgbọn ní ìjinnà sí i, àwọn ẹsẹ́ tí ó burú jù lọ, àwọn tí wọn ru owú mímọ́ Ọlórún pípẹ́ àti mímọ́ sókè, ni a kò tii fihàn. Olùṣàwárí ọkàn nílá náà mò gbogbo ẹsẹ́ tí a n dá ní ikókó láti ọwọ́ àwọn aṣelọpọ́ àìṣòdodo. Àwọn èniyàn wònyí bèrẹ́ sí í ní imọlára ààbò nínú ẹtan wọn, nítorí ifaradà Rẹ́ pípẹ́, wọn sì n wí pé, Olúwa kò rí i; lẹyìn náà wọn sì n hùwà bí ẹni pé Ó ti kọ́ ayé sílẹ́. Sùgbọn Ọ̀un yóò sí ẹtan-ọba wọn payá, yóò sì síwájú àwọn ẹlòmíràn àwọn ẹsẹ́ wònyí tí wọn ti sọra gidigidi láti fí pamó.”

“Kò sí gíga ipò, ọlá, tàbí ọgbón ayé kankan, kò sì sí ipò kankan nínú ọ́fiisì mímọ́, tí yóò dá èniyàn lówọ́ kí wọn má bàa fí ilànà rúbọ́ nígba tí a bá fí wọn sílẹ́ fún àwọn ọkàn ẹlẹ́tàn tiwọn. Àwọn tí a ti kà sí ẹni tí ó yẹ àti olódodo fí ara wọn hàn gégé bí asáájú nínú ipẹ̀yìndàpadà àti àpẹ̀rẹ́ nínú àìbikítà àti nínú lílo àánú Ọlórún ní ọ̀nà tí kò tò. Ọ̀nà búburú wọn, Ọ̀un kí yóò fara dà á mó, àti nínú ibínú Rẹ́ Ó n bá wọn lò láìsí àánú.

“Pẹ̀lú àìfẹ́ ni Olúwa fí máa yọ́ iwàláàyè Rẹ́ kúrò lódò àwọn tí a ti bù kún pẹ̀lú imọlẹ́ nílá, tí wọn sì ti ní irírí agbára ọ̀rọ́ náà nígba tí wọn n ẹ́ iránṣẹ́ fún àwọn ẹlòmíràn. Nígba kan rí, wọn jẹ́ iránṣẹ́ olóòótọ́ Rẹ́, a sì ẹ́ ojú rere fún wọn pẹ̀lú iwàláàyè àti itósónà Rẹ́; sùgbọn wọn yà kúrò lódò Rẹ́, wọn sì darí àwọn ẹlòmíràn sínú isinà, nítorí náà ni a fí mú wọn wá sí abẹ́ àiyọ́ Ọlórún.” Testimonies, volume 5, 211, 212.

Gbogbo iwé Ẹ́sékíẹ̀lì ni a gbé kalẹ́ nínú àyíká iparun Jerúsálẹ̀mù. Nínú ẹ̀rì Ẹ́sékíẹ̀lì, idóti Nebukadínésàrí tí ó pé ọdún kan àti oṣù méfà ni a fí àmì pátó hàn, sùgbọn “ilò tí ó túbọ́ taara jùlọ́” ti ikilò Jèsù nínú Mátìù ogún-lé-mẹ́rin wà ní àwọn ojó ikẹyìn. Nínú Ẹ́sékíẹ̀lì, ilà òtítọ́ náà ni a rí nínú orí ogún-lé-mẹ́rin.

Ojọ́ kẹ́ẹ̀édógún, oṣù Kíní, ọdún 588 Šáájú Kristi

Lẹ̀ẹ̀kansi ní ọ̀dún kẹ̀sàn-án, ní oṣù kẹ̀wàá, ní ọ̀jọ̀ kẹ̀wàá oṣù nàà, ọ̀rọ̀ Olúwa tò mí wá, ó ní, Ọ̀mọ̀ ènìyàn, kọ̀ orúkọ ọ̀jọ̀ nàà sílẹ̀ fún ara rẹ̀, àní ọ̀jọ̀ yìí gan-an: ọ̀ba Bábílónì tí gbé ara rẹ̀ kalẹ̀ sí Jerusalemu ní ọ̀jọ̀ yìí gan-an. Ìsíkíẹ̀lì 24:1, 2.

Ní ọ̀jọ̀ yìí, èyí tí a tí fí ìdì rẹ̀ múlẹ̀ pẹ̀lú lóri àwọn èlẹ́rìí Bíbẹ̀lì mǐràn, ìdòtì oṣù mẹ̀rìndínlógún bèrẹ̀. Ọ̀rọ̀ Olúwa tí ó tò Èṣẹ́kiẹ̀lì wá ní ọ̀jọ̀ nàà ní àkàwé ilú èlẹ́jẹ̀ tí a fí ikòkò tí ń hó hàn, lẹ́yìn nàà sì ní iná ńlá kan tè lẹ̀ e. Ó ẹ̀ kedere pé àkàwé nàà ń ọ̀jọ̀ idájọ̀ lóri Jerúsálemu, a sì tún tè lẹ̀ e nínú orí kan nàà pẹ̀lú pé a fí aya Èṣẹ́kiẹ̀lì sí isinmi nípa ifálàálà gégé bí àmì pé ìdòtì tí yóò pa ibi mímọ̀ run ní ikẹ́yìn tí bèrẹ̀.

Ọ̀rọ̀ Olúwa sì tún tò mí wá, ó ní, Ọ̀mọ̀ ènìyàn, kíyèsì i, èmi yóò fí ìgbákan lù ọ̀, èmi yóò sì gba ifẹ̀ ọ̀jọ̀ rẹ̀ kúrò lódò rẹ̀: sùgbón iwọ̀ kì yóò ọ̀fọ̀, bèè ni iwọ̀ kì yóò ọ̀kún, omi ọ̀jọ̀ rẹ̀ kì yóò sì ẹ̀sàn. Dákun ẹ̀kún; má ẹ̀ ẹ̀ ọ̀fọ̀ fún ọ̀kú; de ibòrí orí rẹ̀ mó ara rẹ̀, sì wọ̀ bàtà rẹ̀ sí ẹ̀sẹ̀ rẹ̀, má sì ẹ̀ bo ètẹ̀ rẹ̀, bèè ni má ẹ̀ jẹ̀ búrẹ̀dì àwọn ènìyàn. Ní bèè ni mo ọ̀ fún àwọn ènìyàn ní òwúrò: ní alẹ̀ aya mi sì kú; mo sì ẹ̀ ní òwúrò gégé bí a tí pa láṣẹ̀ fún mi. Eṣẹ́kiẹ̀lì 24:15–18.

Nígbà nàà ni àwọn ènìyàn tí ó yí Ezekielì ká bí í ní ìtumò òwe nàà àti ikú aya rẹ̀.

Àwọn ènìyàn sì wí fún mi pé, Ẹ̀ iwọ̀ kì yóò ọ̀ fún wa ohun tí nńkan wònyí tùmò sí fún wa, tí iwọ̀ fí ń ẹ̀ bèè? Nígbà nàà ni mo dá wọn lóhùn pé, Ọ̀rọ̀ Olúwa tò mí wá, wí pé, Ọ̀ fún ilẹ̀ Ísírẹ̀lì pé, Báiyí ni Olúwa Ọ̀lórún wí; Kíyèsì i, èmi yóò ọ̀ ibi mímọ̀ mi di aláimọ̀, ọ̀lá agbára yín, ifẹ̀ ọ̀jọ̀ yín, àti ohun tí ọ̀kàn yín ẹ̀sàánú; àwọn ọ̀mọ̀kúnrin yín àti àwọn ọ̀mọ̀bínrin yín tí ẹ̀ tí fí sílẹ̀ yóò ẹ̀bú nípa idà. Èṣẹ́kiẹ̀lì 24:19–21.

Ní inú àyọ̀kà nàà, a fí aya Ìṣẹ́kiẹ̀lì àti ibi mímọ̀ nàà hàn papọ̀ gégé bí “ifẹ̀ ọ̀jọ̀ rẹ̀.” Àwọn akòtàn Bíbẹ̀lì ọ̀ pé ìdòtì nàà pé fún oṣù mẹ̀ẹ̀ẹ̀dógún, nígbà tí àwọn ìdòtì Cestius àti Taitu pé fún ọ̀dún mẹ̀rin láti ọ̀dún 66 títí dé ọ̀dún 70. Ìṣírò tò sùn mó tòsì nípa àkókò láti ìdòtì àkókọ̀ tí Cestius títí dé iparun nàà jẹ̀ ọ̀dún mẹ̀ta àtààbò, sùgbón nígbà tí a bá ń lò “ìṣírò pẹ̀lú àkópò,” èyí tí ó jẹ̀ ọ̀nà ìṣírò tí a máa ń lò jù lọ nínú Bíbẹ̀lì, ó di ọ̀dún mẹ̀rin. Mímọ̀ pé àwọn ìṣírò méjèjì jẹ̀ òtítọ̀ ń jẹ̀ kí a lè rí ọ̀dún mẹ̀ta àtààbò láti Cestius dé Taitu, àti pẹ̀lú ọ̀dún mẹ̀rin.

A ní èlẹ́rìí méjì nípa òfin Ọ̀jọ̀-isinmi nínú iparun Jerúsálemu méjèjì, a sì gbódò fí àwọn àlàyé itàn méjèjì nàà kàn sí òfin Ọ̀jọ̀-isinmi tí ó ń bọ̀ láipẹ̀ yìí—níbí tí a ọ̀o tí tu Laodikea jáde kúrò nínú ẹ̀nu Olúwa. Ìbẹ̀rẹ̀ ìdòtì Nebukadnessari ní a fí ikú aya Ezekielì ẹ̀mì sí. Nígbà ikú rẹ̀, a pàṣẹ̀ fún Ezekielì pé kí ó má ẹ̀ ọ̀fọ̀ ní gbangba, nítorí pé ọ̀un ní àmì àwọn Júù tí a ń kó lọ sí ìgbẹ̀kùn.

Ìbẹ̀rẹ̀ àkókò ọ̀dún mẹ̀rin láti ọ̀dún 66 sí 70 ní a fí àmì ìrírà ìdahoro samisi, èyí tí ó jẹ̀ àmì fún àwọn Kristianu ní Jerusalemu láti sá.

Nítorí nàà, nígbà tí èyin bá rí ìrírà ìdahoro nàà, tí a tí sọ̀rọ̀ rẹ̀ láti ẹ̀nu Daniẹ̀lì wòlì, tí ó dúró ní ibi mímọ̀, (ẹ̀nikẹ̀nì tí ó bá ká á, kí ó yé e:) nígbà nàà, jẹ̀ kí àwọn tí ó wà ní Judea sá lọ sí àwọn òkè ńlá. Matteu 24:15,16.

Àwọn ìdòtì méjì tí wọn bá ara wọn mu ní kedere, àti pé ìdòtì méjèjì ní “àmi” kan ní ìbẹ̀rẹ̀ ìdòtì nàà. Nígbà tí Hesekieli ẹ̀lẹ́yẹ̀ ohun tí ikú aya rẹ̀ tùmò sí àti àìsí ọ̀fọ̀ ní apá tirẹ̀, ó ẹ̀lẹ́yẹ̀, lẹ́yìn nàà sì kọ̀ ọ̀ sílẹ̀ pé:

Nítorí náà, Hesekieli jẹ àmi fún yín: gégé bí gbogbo ohun tí ó ti ẹ̀yin yóò ẹ̀; àti nígbà tí ẹ̀yí bá ẹ̀lẹ̀, ẹ̀yin yóò mò pé Èmi ni Olúwa Ọlórún. Hesekieli 24:24.

Àmi ikú aya Ísíkieli jẹ ifihàn idánimò iparun tí ó ti fẹ̀rẹ̀ dé ti Jerúsálẹ̀mù àti tẹ́npìlì náà, pẹ̀lú ìgbẹ̀kùn tí yóò tẹ̀ lé e ní Bábílónì. Àmi ohun iríra idahoro, tí Dánieli sọ nípa rẹ̀, jẹ̀ ikilò láti sá kúrò nínú iparun náà, sùgbón idóti méjèjì ní àmi kan ní ibèrẹ̀.

Yóò wà ní idóti àsọtẹ̀lẹ̀ kan ẹ́sájú òfin Ojọ̀ Àikú tí ń bọ̀ láipẹ̀ yìí, ikú aya Ẹ̀sekieli sì ni ààmì pé a ti kojá Ẫjọ̀ Adventist Ojọ̀ Keje ti Laodicea ní pátápátá; nígbà tí Ẹ̀sekieli jẹ̀ ààmì àwọn egbẹ̀rún kan ó lé m̀erínlélógórin, ó sì jẹ̀ ààmì àsíá tí a gbé sókè ní ibèrẹ̀ idóti náà. Ẹ̀sekieli ni àsíá àwọn egbẹ̀rún kan ó lé m̀erínlélógórin ní ibèrẹ̀ idóti Babiloni, àmi iríra idahoro náà ní ibèrẹ̀ sì ni “àmi” Romu. Àmi kan ń sọ̀rọ̀ nípa ikilò inú, èkejì sì ń sọ̀rọ̀ nípa ikilò òde. Dájúdájú, ikilò kan wà fún àwọn Kristeni ní ọ̀dún 66, sùgbón àmi ikilò náà ni Romu. Àmi náà nínú iparun Babiloni ni aya Ẹ̀sekieli. Romu ni egbẹ̀ àwọn tí ń gba àmi ẹ̀ranko náà, Ẹ̀sekieli sì ni ààmì àwọn tí ń gba èdìdì Ọlórún.

Àkókò Iparí Méjì

Idóti àkókò pé oṣù méjọ́lá, idóti kejì sì pé ọ̀dún m̀erín. Àwọn idóti méjèjì rí ìmúṣẹ̀ wọn tí ó “tó ní itọ́ka taara jùlọ̀” ní àwọn ojọ̀ ikéyìn, àwọn idóti méjèjì náà sì ní isopọ̀ taara pẹ̀lú àsọtẹ̀lẹ̀ ọ̀dún egbẹ̀rún m̀eta [sic?] Wait.

Ìbèrẹ̀ oṣù m̀arùn-ún náà ti Ẫsipayá m̀ẹ̀sàn-án, ẹ̀sẹ̀ m̀ẹ̀wáá, ní itàn kan tí ó ẹ̀ ààmì àkókò ọ̀dún m̀etádínlógójì tí ó parí ní idóti ọ̀dún m̀erín, ẹ̀yí tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú nọ́nbà m̀etádínlógójì, tí ó sì fi idide Islam hàn. Idóti ọ̀dún m̀erín náà rí ẹ̀lẹgbẹ̀ rẹ̀ nínú itàn tí ó bèrẹ̀ nígbà tí ọ̀dún ọ̀górún-ún-dín-lógófà (oṣù m̀arùn-ún) parí, tí ọ̀dún ọ̀ọ̀dúnrún m̀eta àti m̀okàn-dín-lógbòn pẹ̀lú ojọ̀ m̀ẹ̀ẹ̀dógún sì bèrẹ̀. Ó bèrẹ̀ ní July 27, 1449, àti ọ̀dún m̀erín léyìn náà, Islam mú idóti ojọ̀ m̀arùn-ún-dín-lógóta wá sí Constantinople, ẹ̀yí tí ó parí ní 29 May 1453.

Nígbà tí àsọtẹ̀lẹ̀ àkókò tí ó bèrẹ̀ ní July 27, 1449 parí ní August 11, 1844, ọ̀dún m̀erín Ẫsipayá irinàjọ̀ ángẹ̀lì àkókò àti èkejì láti 1840 títí dé 1844 bá ọ̀dún m̀erín idóti Jerusalem mu láti 1333 títí dé 1337, pẹ̀lú àkókò ọ̀dún m̀erín láti 1449 títí dé 1453. Àwọn ẹ̀lẹ̀rìí m̀eta wònyí, tí gbogbo wọn jẹ̀ apá tààrà ti ilà àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà, ń ẹ̀jọ̀ fún àkókò àmi ọ̀dún m̀erín nígbà tí Ẫsipayá ángẹ̀lì àkókò àti èkejì láti 1840 títí dé 1844 tún farahàn nínú itàn Ẫsipayá ángẹ̀lì kẹ̀ta. Àwọn ẹ̀lẹ̀rìí m̀eta wònyí jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ idóti ọ̀dún m̀erín nínú itàn egbẹ̀rún m̀erínlélógórin àti egbẹ̀rún m̀erín. Àkókò ọ̀dún m̀erín náà ni a tún fi hàn nípasẹ̀ àwọn idóti Jerusalem ní 66 àti 70.

Ìbèrẹ̀ Ẫsàkọ̀lù ọ̀dún m̀erín náà nípasẹ̀ Cestius ní ọ̀dún 66, léyìn náà iparí rẹ̀ nípasẹ̀ Titus ní ọ̀dún 70, ń mú ààmì alpha kan àti ààmì omega kan wá fún àkókò ọ̀dún m̀erín kan. Àkókò kan náà ni a tún ẹ̀fihàn gégé bí ọ̀dún m̀eta àtààbò, ẹ̀yí tí ó sì bá ọ̀dún àsọtẹ̀lẹ̀ m̀eta àtààbò tí Romu pápá tẹ̀ ibi mímọ̀lẹ̀ mọ̀lẹ̀ mu.

Sùgbón agbalá tí ó wà lóde tẹ́npìlì náà, fi í sílẹ̀, má sì ẹ̀ wọn ún; nítorí a ti fi í fún àwọn Kẹ̀fẹ̀rì: wọn yóò sì tẹ̀ ilú mímọ̀ náà mọ̀lẹ̀ fún oṣù méjìlélógójì. Èmi yóò sì fún àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mi méjì ní agbára, wọn yóò sì sọtẹ̀lẹ̀ fún ojọ̀ egbẹ̀rún kan ó lé igba [200] lónà ọ̀góta, wọn wọ ọ̀fọ̀. Ifihàn 11: 2, 3.

Wọn yóò sì şubú nípa ojú idà, a ó sì mú wọn lọ ní igbèkùn sí gbogbo orílẹ̀-èdè: Jerúsálẹ̀mù yóò sì jẹ́ kí àwọn aláìkọ̀là tẹ̀ mọ̀lẹ̀, tíí àkókò àwọn aláìkọ̀là yóò fí pé. Luku 21:24.

Ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì gidigidi láti ẹ̀kíyèsí pé mo n lo ẹ̀şíró “pẹ̀lú ojó ibèrẹ̀” àti “lálàka ojó ibèrẹ̀ sí” sí àkókò tí ààmì alpha tí Cestius dúró fún tíí dé ààmì omega tí Titus. Èyí fí hàn pé lílò àkókò méjì nì a ẹ̀şàfihàn nínú ìtàn kan ẹ̀şoşo. A tí bá ilànà Bíbẹ̀lì yíí ló tẹ̀lẹ̀ nígbà tí a ẹ̀ ẹ̀ ẹ̀şíyèsí (ní ọ̀pọ̀ àpílẹ̀kọ̀ ẹ̀şyìn) àkókò tó wà láàárín ibẹ̀wò Jẹ́sù sí Kesarea-Filippi (Panium) àti ìrìnjò Rẹ̀ sí Òkè Ìyípadà. Àwọn akòwé Bíbẹ̀lì méjì kọ̀ ojó mẹ́fà, ọ̀kan sì kọ̀ ojó méjọ.

Lẹ́yìn ojó mẹ́fà, Jẹ́sù sì mú Peteru, Jẹ́msì, àti Jòhànú arákúnrin rẹ̀, ó sì mú wọn gòkè lọ sí orí òkè gíga kan ní àdádó. Mátiù 17:1.

Lẹ́yìn ojó mẹ́fà, Jẹ́sù sì mú Pétérù, àti Jémù, àti Jòhànú lọ pẹ̀lú rẹ̀, ó sì mú wọn gòkè lọ sí orí òkè gíga kan ní iyàtò nípa ara wọn: a sì yí ìrìsì rẹ̀ padà níwájú wọn. Marku 9:2.

Ó sì ẹ̀şẹ̀ ní iwọn ojó méjọ lẹ́yìn àwọn ọ̀rò wònyí, ó mú Peteru àti Johanu àti Jakòbu, ó sì gòkè lọ sí orí òkè kan láti gbàdúrà. Luke 9:28.

Ìparun Jerusalemu ní ilò “tó taara síí” fún àwọn ojó ikeyìn, àti pé ìparun yẹn jẹ́ ẹ̀lẹ́rìí méjì tí Babiloni àti Róòmù ẹ̀şójú fún. Àwọn ẹ̀lẹ́rìí méjì nàà bá ara wọn mu, sùgbón wón n pèsè àwọn àbùdà àşotẹ̀lẹ̀ tí ó yàtò síra tí ó sì ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì, kí ọ̀tító lẹ̀ túbọ̀ hàn ní kíkún. Ìdóti Róòmù (66 sí 70) jẹ́ ọ̀dún mẹ́rin tí ó tún ẹ̀şẹ̀şẹ̀ ọ̀dún mẹ́ta àtààbọ̀. Ọ̀dún mẹ́ta àtààbọ̀ nàà so mó ìtẹ̀mọ̀lẹ̀ ibi mímọ̀ àti ogun-ogun tí a ẹ̀ ẹ̀ nípasẹ̀ ẹ̀şìn keferi àti ẹ̀şìn pòòpù. Ìtẹ̀mọ̀lẹ̀ nípasẹ̀ ẹ̀şìn pòòpù jẹ́ fún ọ̀dún ààmì mẹ́ta àtààbọ̀, gẹ́gẹ̀ bí a tí ẹ̀şàkàwé rẹ̀ nípasẹ̀ ọ̀dún mẹ́ta àtààbọ̀ gidi nínú ìdóti Róòmù.

Ìdóti ọ̀dún mẹ́rin yẹn pẹ̀lú n so ara rẹ̀ mó àwọn àkókò ọ̀dún mẹ́rin tí ó ní í ẹ̀ ẹ̀ pẹ̀lú ilà àşotẹ̀lẹ̀ tí n fí igbẹ́ga Ísílámù hàn, àti lẹ́yìn nàà igbẹ́ga ẹ̀şíşẹ̀ àwọn àngẹ̀lì kííní àti keji, lẹ́yìn nàà tí ẹ̀kẹ́ta. Láti ọ̀wọ̀ Cestius sí Titus n pàdé pẹ̀lú àgbá kẹ̀kẹ̀ Róòmù Pápà, ó sì tún pàdé pẹ̀lú àgbá kẹ̀kẹ̀ Ísílámù. Àgbá kẹ̀kẹ̀ Róòmù àti ọ̀dún àpẹ̀şẹ̀ mẹ́ta àtààbọ̀ tí Cestius àti Titus n pàdé pẹ̀lú ọ̀dún àpẹ̀şẹ̀ mẹ́ta àtààbọ̀ tí Róòmù Pápà, bá yíí nì ó ẹ̀ ẹ̀ fí àwọn ẹ̀ka méjèjè tí Róòmù keferi àti Róòmù Pápà hàn. Àgbá kẹ̀kẹ̀ Ísílámù nì a so pọ̀ mó ọ̀n nípasẹ̀ ìtàn kan nàà gẹ́gẹ̀ bí a tí lóye rẹ̀ gẹ́gẹ̀ bí ọ̀dún mẹ́rin, sùgbón gẹ́gẹ̀ bí ó tí rí pẹ̀lú àgbá kẹ̀kẹ̀ Róòmù nínú ìtàn nàà, Ísílámù nì a tún so mó agbára keji kan tí ó wà lábẹ̀ àgbá kẹ̀kẹ̀ Ísílámù—èyí nàà nì Adventism. Àkókò ọ̀dún mẹ́ta àtààbọ̀ dúró fún Róòmù ní ipele rẹ̀ méjèjè, àti àkókò ọ̀dún mẹ́rin dúró fún Ísílámù àti Adventism. A kò lẹ̀ ya Róòmù keferi àti Róòmù Pápà kúrò lódò ara wọn ní tí àşotẹ̀lẹ̀, bẹ́ẹ̀ nì a kò sì lẹ̀ ya Ísílámù àti Adventism kúrò lódò ara wọn.

Èyí n bèèrè ní tí wòlù pé, nígbà tí a bá n ronú lórí ìdóti Bábílónì, kí a rí ìtumọ̀ àkókò méjì nínú àpẹ̀júwe ìdóti oşù mẹ́rinlá nàà. Àwọn aşojú àkókò méjì nínú ìdóti tí Róòmù mú wá, n bèèrè ní tí wòlù pé kí a tún rí àwọn aşojú àkókò méjì nínú ìdóti tí Nebukadinesári mú wá. Ìdóti oşù mẹ́rinlá tí Nebukadinesári ẹ̀ ẹ̀ pẹ̀lú nì a lẹ̀ lóye gẹ́gẹ̀ bí àmì ọ̀dún kan àti ààbọ̀. Oşù mẹ́rinlá jẹ́ ọ̀dún kan àti ààbọ̀, a sì lẹ̀ sọ ọ̀dún kan àti ààbọ̀ nàà gẹ́gẹ̀ bí ọ̀dún 1.5. Ìdóti Nebukadinesári jẹ́ oşù mẹ́rinlá pẹ̀lú àti ọ̀dún 1.5.

Oşù mēēēdógún nàà tọ́ka sí agbára tí yóò tẹ̀ Jerusalemu mọ̀lẹ̀, àti ọ̀dún 1.5 nàà tọ́ka sí Ísílámù. Kẹ̀kẹ̀ ẹ̀şíró àşotẹ̀lẹ̀ tí n dá oşù mēēēdógún mó n dá Bábílónì mó, àti kẹ̀kẹ̀ ẹ̀şíró àşotẹ̀lẹ̀ keji nàà n dá Ísílámù mó. A kò tii gbé ìtumọ̀ kalẹ̀ nípa bí a ẹ̀ ẹ̀ dé sí ilò ọ̀dún 1.5 ní ibàşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú Ísílámù, sùgbón ó

yẹ kí a şàkíyèsí pé àwọn ịsírò àkókò méjèèjì nínú ìparun tí Róòmù mú wá ní ìsopò pẹ̀lú kẹ̀kẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ tí Róòmù, (tí kẹ̀fẹ̀rí àti tí pòòpù), àti ịsírò kejì ní ìsopò pẹ̀lú kẹ̀kẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ tí Ìsílámù. A rí àwọn àbùdá wònyí nínú ìparun alfa àti òméga tí Jerusalemu.

Ìdótì ọ̀dún mẹ́rin tí Jẹ́rúsálẹ̀mù pẹ̀lú Cestius àti Titus dúró gégé bí ìparí ilà àsọtẹ̀lẹ̀ kan tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú àkókò ọ̀dún mètàlélógbòn kan tí ó parí pẹ̀lú idótì ọ̀dún mẹ́rin tí ń şàpẹ̀rẹ̀ gbígbé Islam sókè, àti àkókò ìkeyin ọ̀dún mẹ́rin nínú ilà kan náà gan-an dúró gégé bí gbígbé àsíá àwọn egbẹ̀rún méjìlélógójì àti ọ̀kẹ̀ mẹ́rinlélógójì sókè.

A ó máa tẹ̀síwájú pẹ̀lú àwọn nnkan wònyí nínú àpilẹ̀kọ tí ó kàn.